

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2019
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

A1.

Το άρθρο αναφέρεται αφενός στους κινδύνους που εγκυμονεί η αυτοματοποίηση και ψηφιοποίηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και, αφετέρου, στα βήματα που πρέπει να γίνουν, για να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι αυτοί αποτελεσματικά. Ως κίνδυνοι θα μπορούσαν να εκληφθούν η παραβίαση της ιδιωτικότητας και η «φίμωση» του λόγου, η εξάπλωση των ακραίων ιδεολογιών και της ψηφιακής επιτήρησης, η διάδοση των «fake news» και η ευρύτερη υπονόμευση των δημοκρατικών δομών. Τα κρούσματα αυτά διογκώνονται όσο εξελίσσεται η ανθρωπότητα, αφού τα αυτοματοποιημένα συστήματα όχι μόνο αναπαράγουν τις προκαταλήψεις της αλλά αλληλεπιδρούν με αυτές καθώς και με όλο τον αξιακό πολιτισμό της. Η μόνη λύση που προκρίνεται είναι να ασκηθούν οι άνθρωποι στην κριτική σκέψη και στη διεπιστημονικότητα, καθώς και να προσαρμοστεί η τεχνολογία στις ανθρώπινες ανάγκες κι όχι οι άνθρωποι σε αυτήν.

B1.

- α. Σωστό,
- β. Σωστό,
- γ. Λάθος,
- δ. Σωστό,
- ε. Λάθος.

B2. α)

Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιείται το παράδειγμα της αυτόματης μηχανικής μετάφρασης (Google Translate), ενώ στην τελευταία παράγραφο επιστρατεύονται τα παραδείγματα της Φινλανδίας και της Κίνας, τα οποία σχετίζονται με την παρόμοια επιλογή των δύο χωρών να ενσωματώσουν σπουδές τεχνικής νοημοσύνης στα σχολεία τους.

Τα παραδείγματα κάνουν τον λόγο των συντακτών πιο άμεσο και οικείο, πιο παραστατικό και ζωντανό. Έτσι, οι θέσεις τους κερδίζουν σε πειστικότητα και ευστοχία, αποκτούν κύρος και αποδεικτική ισχύ και κατανοούνται πιο ευκρινώς. Τέλος, οι συγγραφείς αποδεικνύουν στην πράξη ότι, όσα υποστηρίζουν, είναι και σε θέση και να τα επαληθεύουν.

B2. β) Τα στοιχεία του κειμένου που επιτρέπουν στην τρίτη και την τέταρτη παράγραφο να γραφούν ως ενιαία παράγραφος είναι τα εξής:

- Η θεματική περίοδος της τέταρτης παραγράφου («Το παράδειγμα...παρθενογένεσης») συνιστά ένα τέτοιο στοιχείο, καθώς, με αφορμή το παράδειγμα της αυτόματης μετάφρασης, που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, οι συγγραφείς επιχειρούν να εξηγήσουν στην επόμενη το βαθύτερο μήνυμα που αναδεικνύει η χρήση του παραδείγματος αυτού. Άρα, η τρίτη παράγραφος μετέρχεται το παράδειγμα της αυτόματης μετάφρασης και η τέταρτη εξηγεί το στενό νοηματικό και κοινωνιολογικό συσχετισμό της μετάφρασης αυτής με το σύνολο των αξιών, των κανόνων και των οικονομικών αρχών που διέπουν τον κόσμο σήμερα. Άρα, μεταξύ των δύο αυτών παραγράφων, υπάρχει και συνεκτικότητα και συνοχή.
- Επίσης, απαντά και στενή λεξιλογική σύνδεση μεταξύ των δύο παραγράφων, αφού και οι δυο επαναλαμβάνουν κάποιες κοινές λέξεις όπως «μετάφραση(ς)», «επιλογές», «αλγορίθμους».
- Τέλος, το ύφος και των δύο παραγράφων είναι ενιαίο (σοβαρό, ακριβές, σαφές, επεξηγηματικό, χωρίς εκφραστικές υπερβολές και τάσεις επίδειξης, κ.λπ.), οπότε διευκολύνεται ακόμη περισσότερο η συμπερίληψή τους σε μία.

B3.

Προσοχή! Η άσκηση αυτή ζητάει να εντοπίσετε και να καταγράψετε πέντε (5) σύνθετες λέξεις των οποίων κανένα συνθετικό να μην είναι πρόθεση.

Να θυμίσουμε εδώ ότι οι προθέσεις που χρησιμοποιούνται στη σύνθεση είναι οι εξής:

Κοινές	Λόγιες (απαρχαιωμένες)
<i>αντί, από, κατά, μετά, παρά, προς.</i>	<i>ανά, διά, εις, εκ, εν, επί, περί, πλην, προ, συν, υπέρ, υπό.</i>

Άρα, πρέπει να αποκλειστούν όσες σύνθετες λέξεις από την παράγραφο περιέχουν στα συνθετικά τους μέρη κάποια από τις παραπάνω προθέσεις (όπως «παράδειγμα», «μετάφραση», «παρατηρήστε», «υπέθεσε», «αναφέρεται», «εκπαίδευση», «προκαταλήψεις» κ.α.).

Αυτές που τηρούν τις προϋποθέσεις είναι οι κάτωθι:

δημιουργείται < δήμος + έργο : εργώδης

εύλογη < ευ + λόγος (< λέγω) : επίλογος

αυτοματοποιημένα < αυτόματος + ποιούμαι : αδελοφοποίηση

χρησιμοποιούνται < χρήσιμος + ποιούμαι : παραποίηση

αυτόνομα < αυτός + νόμος : νομοθεσία

B4. Οι συγγραφείς κιντοποιοούν τον αναγνώστη με τους εξής δύο τρόπους:

- Τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου («οφείλουμε», «μπορούμε») → Το α' ρηματικό πρόσωπο πληθυντικού δείχνει ταύτιση του συγγραφέα με το ακροατήριο ή με τους αναγνώστες του. Ο συγγραφέας συμμετέχει συναισθηματικά σε όσα εξιστορεί, συμμερίζεται ιδέες και ανησυχίες του αναγνωστικού του κοινού, ενώ, με τη χρήση του συγκεκριμένου ρηματικού προσώπου, φανερώνει μετριοφροσύνη και απουσία έπαρσης ή ελιτίστικου πνεύματος. Επιπλέον, δηλώνει ότι εκπροσωπεί και άλλους, ότι δεν εκφράζει αποκλειστικά προσωπικές θέσεις και, με τον τρόπο αυτό, προσδίδει κύρος και βαρύτητα στο λόγο του. Τέλος, επισημαίνει τις διαστάσεις ενός προβλήματος και υπογραμμίζει την κοινή ευθύνη για την αντιμετώπισή του.

- Η χρήση της ερώτησης στην αρχή της τελευταίας παραγράφου («Τι μπορούμε όμως να κάνουμε;») → η ερώτηση αυτή εκτελεί χρέη μετάβασης διευκολύνοντας τον αναγνώστη να παρακολουθήσει ευκολότερα τη συλλογιστική του συγγραφέα. Επίσης, προϊδεάζει ότι θα δοθούν πληροφορίες, ενώ καθιστά και το λόγο περισσότερο άμεσο, οικείο και ανάγλυφο, βάζοντας εύκολα έτσι στην κουβέντα τον

αναγνώστη και δημιουργώντας του ένα αίσθημα διαλόγου και μοιράσματος των προβληματισμών του γράφοντα με τον ίδιο. Η ερώτηση προσδίδει διαφορετικό τόνο στο κείμενο, αίρει τη μονοτονία του αναλυτικού – αποδεικτικού λόγου, ενώ, χάρη σε αυτή, ο γράφων συμπεριλαμβάνει και τον εαυτό του μέσα στο πρόβλημα που περιγράφει, αφού δεν το αντιμετωπίζει αφ' υψηλού και αποστασιοποιημένος.

Γ1.

Εισήγηση

Κειμενικός Τύπος: ομιλία σε ημερίδα

Πομπός: μαθητής

Δέκτης: οι συμμαθητές του σχολείου, οι καθηγητές, οι γονείς και οι συμπολίτες

Περίσταση επικοινωνίας (αφορμή): Μια σχετική ημερίδα που οργανώθηκε όπως και η αναπαραγωγή των απόψεων των συγγραφέων του «Ψηφιακού ανθρωπισμού» από άλλους ομιλητές

Δεδομένο: Ο ισχυρισμός των δύο συγγραφέων («...η τεχνολογία...κοινωνικής δικτύωσης»)

Ζητούμενα:

α. να συμφωνήσετε ή να διαφωνήσετε τεκμηριωμένα με αυτόν (τον ισχυρισμό)

β. να παρουσιάσετε τεκμηριωμένα τι σημαίνει για εσάς «ο ψηφιακός ανθρωπισμός»;

Σύνολο λέξεων: 300-350 λέξεις

α) Να συμφωνήσετε ή να διαφωνήσετε τεκμηριωμένα με τον ισχυρισμό των δύο συγγραφέων («...η τεχνολογία...κοινωνικής δικτύωσης»)

Το Διαδίκτυο έχει ανοίξει νέους δρόμους, τόσο στη γνώση, όσο και στην επικοινωνία. Ωστόσο:

- παραβιάζει τα πνευματικά μας δικαιώματα
- δημοσιοποιεί τα προσωπικά μας δεδομένα, χωρίς να έχει ζητήσει από πριν τη συγκατάθεσή μας, ή, το χειρότερο, τα υποκλέπτει (αριθμός ταυτότητας, πιστωτικών καρτών κ.λπ.)
- υπερπληροφορεί, υποπληροφορεί, και παραπληροφορεί («fake news»)
- αποδυναμώνει την κριτική μας σκέψη και την πνευματική μας αυτοτέλεια
- μεταφέρει πολλά ρατσιστικά, απαξιωτικά και υβριστικά συνθήματα
- επιτρέπει την ψευδοπροσωπία (ψεύτικα προφίλ).
- αδυνατεί να ελέγξει και να «φιλτράρει» τα εκατομμύρια των πληροφοριών ή, έστω, τις προπαγανδιστικές «διακηρύξεις», που παρελαύνουν από τις οθόνες μας
- ασκεί cyber - bullying (εκφοβίζει, προσβάλλει, περιθωριοποιεί τους κοινωνικά αδυνάτους)
- Άπαξ και κάνει όλα τα παραπάνω, μπορεί μέχρι και τη δημοκρατία να υποσκάψει

β) να παρουσιάσετε τεκμηριωμένα τι σημαίνει για εσάς «ο ψηφιακός ανθρωπισμός»:

- Παροχή ανθρωπιστικής παιδείας και καλλιέργεια κριτικής ικανότητας (υποχρέωση της οικογένειας, του σχολείου και της πολιτείας από κοινού)=> Συνειδητοποίηση - από το κάθε άτομο- της αλήθειας ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αυτοσκοπός, αλλά ως μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου
- Εκσυγχρονισμός και προσαρμογή του νομικού πλαισίου στην ψηφιακή εποχή (χωρίς κάτι τέτοιο να συνεπάγεται, φυσικά, και καταστρατήγηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή παραβίαση των προσωπικών του δεδομένων)

- Επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε περιπτώσεις καταπάτησης ή αγνόησης του νομικού πλαισίου.
- Προστασία του δικαιώματος των χρηστών να ενημερώνονται σε περίπτωση παραβίασης των προσωπικών δεδομένων τους ή να διαγράφουν συνδέσμους που επιτάσσουν την πρόσβαση σε αυστηρά προσωπικές πληροφορίες
- Δυνατότητες ανάληψης περιβαλλοντικών ή άλλων κοινωνικών δράσεων από τους χρήστες (διοργάνωση «μποϊκοτάζ» εναντίον προϊόντων που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία των καταναλωτών, διενέργεια μαζικών συγκεντρώσεων – συλλαλητηρίων που αποσκοπούν σε συντεχνιακό ή κοινό όφελος, συγκέντρωση φαρμάκων – τροφίμων – ειδών πρώτης ανάγκης για άπορους και άστεγους, επίδειξη αλληλεγγύης σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, κ.λπ.)
- Συν-εξέλιξη τεχνολογίας και ανθρωπότητας, χωρίς πρόκληση σοβαρών διαταραχών στις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις, στους κοινωνικούς θεσμούς, στην οικονομία και στις πολιτικές δομές, άρα στον ίδιο τον κοινωνικό ιστό (δηλ. να τεθούν κάποιες αυστηρές, διαχωριστικές, κόκκινες «γραμμές»)
- Διαμόρφωση της τεχνολογίας σύμφωνα με τις ανθρώπινες αξίες και ανάγκες, περιορισμός των τεχνολογικών μειονεκτημάτων και ενθάρρυνση όποιων καινοτομιών επικεντρώνονται στον άνθρωπο
- Εφαρμογή αποτελεσματικών κανόνων δεοντολογίας που να εξασφαλίζουν δικαιοσύνη, ισότητα, λογοδοσία και διαφάνεια στον τρόπο λειτουργίας των συστημάτων λογισμικού

Επιμέλεια: Σκιαδαρέσης Χρήστος